

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

2023/2. szám előzetes

Tartalom

Hidas Gábor: Történelmi világtalasz

Dr. Plihál Katalin: Különleges térképes haditudósítás a Dráva mentéről 1556-ból

Dr. Takács Bence: A Robinson híd pilonjának alakváltozásai

*

Digitális kamerák a Nyitott Égbolt szerződésben

Új nyelvújító reformkor kéne, de nagyon...

A Kárpát-medence földrajzi egysége (könyvismertetés)

Kitüntetések

Végzett térképészek, földmérők

Műszerismertetés

Contents

Historical World Atlas (*Gábor HIDAS*)

Special war report on a map from the Dráva River area in 1566 (*Katalin PLIHÁL, Dr.*)

The shape deformations of the Robinson bridge's pylon (*Bence TAKÁCS, Dr.*)

*

Digital cameras in the Treaty on Open Skies

We need a new language reform very much...

Geographical integrity of the Carpathian Basin (Book review)

Awards

Graduated cartographers and surveyors

Instrument review

Címlapon: Wolfgang Lazius Bazelben készült Dunántúl-térképe 1557-ből

On the Cover Page: Wolfgang Lazius' map of Transdanubia printed in Basel in 1557

Történelmi világtalasz

HIDAS Gábor

DOI: 10.30921/GK.75.2023.2.1

A tanulmány szerzője szerkesztési és tervezési feladatok irányítójaként meghatározó szerepet játszott és aktív részese volt a Kartográfiai Vállalat Történelmi világtalaszának megszületésének. A Brit Királyi Földrajzi Társaság lapja, a *The Geographical Journal* 1994-ben megjelent recenziójának bevezetője szerint „roppant méretű történelmi kutatásról és adatgyűjtésről vall a lenyűgözően nagyratörő magyar Történelmi Világtalasz”. Idegen nyelvű kiadására, mint ahogy külföldi méltatásában is láthatjuk, nem volt esély: „annak ellenére, hogy az atlasz olyan egyedülálló tartalmat hordoz, amely hasonló módon más kiadványban nem elérhető, valószínűtlen, hogy Magyarországon kívül olvasótábort szerezzen. Ugyanis a forrásjegyzékben felsorolt szaktekintélyek és kiadványok listáját leszámítva egyetlen idegen szó sem szerepel az egész kötetben” – olvashatjuk a *The Geographical Journal*-ban.

A tartalmi szempontból gyakorlatilag változatlan 1997-es és 2005-ös megjelenéseket követően napjainkig mégis sor került a mű több átdolgozott (szűkített és bővített) kiadására is. A szerző ezek részletes bemutatását adja, kiemelve a pozitív és negatív változtatásokat az eredeti műhöz viszonyítva. A különböző kiadások aprólékos, elemző vizsgálata tanulságul szolgálhat úgy az elméleti kartográfia, ezen belül is az oktatás, mint a gyakorlati térképészet és a kiadók számára.

Historical World Atlas

Gábor HIDAS

As leader of the team, the author of this study spearheaded the editing and design efforts of the Historical World Atlas of Cartographia (Budapest), playing an active and instrumental role in its creation. According to a review published in *The Geographical Journal* of the British Royal Geographical Society in 1994, “A truly enormous range and quantity of historical research and compilation of information have gone into the making of this ambitious and impressive Hungarian Historical World Atlas”. The atlas was never translated into any foreign languages, as explained in the appraisal of *The Geographical Journal*: “The likelihood of a readership outside Hungary is, however, problematical despite the atlas’s unique provision of so much information not available in this form elsewhere. Save for some titles in the list of authorities used there is not one word other than Hungarian in the whole volume.”

Although the 1997 and the 2005 reprints of the atlas included practically no changes to the original content, several revised (both shortened and extended) editions have been published after them. The author will present these editions in detail, while highlighting both the positive and the negative changes to the original work. The detailed and analytical review of the different editions serve as a lesson for both theoretical cartography, including the education of cartographers, and practical cartography and publishers.

Kulcsszavak: Kartográfiai Vállalat / Cartographia, történelmi világtalasz

Keywords: Cartographia, historical world atlas

Hidas Gábor

okleveles térképész

hidasga@gmail.com

Különleges térképes haditudósítás a Dráva mentéről 1556-ból

PLIHÁL Katalin

DOI: 10.30921/GK.75.2023.2.2

1556 nyarán az új budai pasa, Hadim Ali a Dráva folyó dunántúli térségében kívánta az oszmán hódításokat tovább folytatni. Első lépésként Szigetvár, illetve annak várövezetét akarta elfoglalni azért, hogy akár a gazdag osztrák tartományok felé szabad utat tudjon a későbbiekben biztosítani. Az 1556. évi sikeres védekező keresztény hadjáratról Wolfgang Lazius készített térképet, amely első alkalommal 1557-ben Baselben jelent meg, majd 1577-ben e térkép helyet kapott Adam Heinricpetri könyvében is.

Special war report on a map from the Dráva River area in 1566

Katalin PLIHÁL

In the summer of 1556, the new Pasha of Buda, Hadim Ali, wanted to continue the Ottoman conquest in the Drava River area of the Transdanubian region. As a first step, he wanted to occupy Szigetvár and the nearby castles in order to ensure a free way to the rich Austrian provinces in the future. Wolfgang Lazius made a map of the successful Christian defensive campaign in 1556, which was first published in Basel in 1557; this map was also included in Adam Heinricpetri's book in 1577.

Kulcsszavak: Wolfgang Lazius, Johannes Oporinus, Szigetvár, Dráva menti várak.

Keywords: Wolfgang Lazius, Johannes Oporinus, Szigetvár, castles along the Dráva River

Dr. Plihál Katalin
térképtörténész

plihal1948@gmail.com

A Robinson híd pilonjának alakváltozásai

TAKÁCS Bence

DOI: 10.30921/GK.75.2023.2.3

Hidak mérésével évtizedek óta foglalkoznak a geodéták, elsősorban az építés közbeni irányítás, másrészt mozgás- és deformációvizsgálat érdekében. Ezekben a feladatokban egyre nagyobb a jelentősége a pontfelhő technikáknak, elsősorban a földi lézerszkennelésnek. A pontfelhő technikák különösen alkalmasak összetett geometriájú, térbeli szerkezetek geometriájának meghatározására. Ugyanannak a szerkezeti elemnek különböző időpontokban és általában különböző terhelés mellett meghatározott alakjai egymással összehasonlíthatók, így a vizsgált szerkezeti elemek alakváltozása is meghatározható. A pontfelhő technikák előnye, hogy rövid idő alatt nagy mennyiségű adat gyűjthető hatékonyan. Ugyanakkor hátránynak tekinthető, hogy a mérések feldolgozása és kiértékelése időigényes, így az eredmények közlése valamilyen késéssel történik.

Cikkünkben a Nemzeti Atlétikai Stadionhoz épülő, osztószigeti Robinson híd pilonjának példáján keresztül mutatjuk be, hogy földi lézerszkenneléssel nyert pontfelhő alapján hogyan határozható meg a szerkezet tényleges alakja, illetve alakváltozása. A vizsgált szerkezet egy ferde tengelyű, változó sugarú, kör keresztmetszetű pilon. A „szivar alakú”, betonnal kitöltött acélszerkezet tényleges alakját építés közben, három építési fázisban mértük lézerszkenneléssel. A pontfelhő alapján a pilon tényleges alakját iteratív robusztus becslésen alapuló eljárással határoztuk meg, amelyet aztán összevetettünk a statikai modellekből számított alakokkal. A kapott eltérések alapján ellenőrizte a műszaki ellenőr a szerkezet deformációit és döntött a továbbépítéséről.

The shape deformations of the Robinson bridge's pylon

Bence TAKÁCS

Engineering surveyors have been measuring bridges for a long time, especially to control their constructions and determine their movements and deformations. While completing these jobs, point cloud techniques, first and foremost terrestrial laser scanning have gradually come into the focus of attention in recent years. Point cloud techniques prove to be adequate in surveying structures with complex spatial geometry. The shape of the same structure can be determined in different epochs and typically under different loads; thus, the differences in shape could be interpreted as deformations. On the one hand, applying point cloud techniques can be characterized by utmost efficiency in data collection, on the other hand; though, processing and evaluating the measurements might be rather time-consuming. Therefore, the announcement of the results should have some delay in time.

This paper presents the method and results of how the shape of the Robinson bridge's pylon in Budapest, close to the recently built National Athletic Stadium was determined by applying point clouds measured by a terrestrial laser scanner. The investigated structure is a slope and circular one with varying radii. The cigar-like steel structure filled with concrete was measured in three main phases of its construction. The real shape was determined by evaluating the point cloud using an iterative robust parameter estimation method. Then the real shape and the deformations were compared to the ones derived from the statical models. The site supervisor made decisions to continue the construction by checking the deformations.

Kulcsszavak: lézerszkennelés, pontfelhő, iteratív robusztus becslés, RANSAC, körillesztés, híd pilon, deformáció

Keywords: terrestrial laser scanning, point cloud, iterative robust parameter estimation, RANSAC, circle fit, bridge pylon, deformation

Dr. Takács Bence

egyetemi docens

BME, Építőmérnöki Kar, Általános
és Felsőgeodézia Tanszék
takacs.bence@emk.bme.hu